

Sygn. akt II KK 195/20

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 14 października 2020 r., w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w sprawie **Y. V.**

wobec którego stwierdzono prawną dopuszczalność przekazania do wykonania na Ukrainie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 3 kwietnia 2019 r.,
wydanego w sprawie sygn. akt XVIII K (...),

kasacji Prokuratora Generalnego, wniesionej na niekorzyść

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 15 października 2019 r., sygn. akt IV 1 Ko (...),

na podstawie art. 537 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę w przedmiocie
dopuszczalności przekazania do wykonania na Ukrainie
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 3 kwietnia
2019 r., w sprawie sygn. akt XVIII K (...), wydanego w stosunku
do Y.V. przekazać Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt XVIII K (...), Y. V. - obywatel Ukrainy, został skazany za przestępstwa z art. 258 § 3 k.k., z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r., poz. 1030 - j.t.) w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 43 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r., Nr 24, poz. 198 ze zm.) w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. na karę łączną 7

lat pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 100 złotych każda, a także orzeczono wobec niego przepadek równowartości osiągniętych z tych przestępstw korzyści majątkowych.

W dniu 8 maja 2019 r. obrońca skazanego - powołując się na treść przepisów art. 611t § 1 k.p.k. i art. 82, 83 i 84 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Kijowie dnia 24 maja 1993 r. - złożył do Sądu Okręgowego w Ł. wniosek o wystąpienie do właściwych organów państwowych Republiki Ukrainy o wykonanie orzeczonej kary 7 lat pozbawienia wolności w kraju pochodzenia skazanego - na Ukrainie.

Zgodę na wykonanie powyższej kary w innym państwie (Ukrainie) wyraził wobec Sądu skazany (t. XXXI, k. 6152, 6172-6173).

Postanowieniem z dnia 15 października 2019 r., sygn. akt IV1 Ko (...) Sąd Okręgowy w Ł. - na podstawie art. 610 § 2 k.p.k., art. 611 § 3 k.p.k., art. 82 - 84 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w K. dnia 24 maja 1993 r. - stwierdził prawną dopuszczalność przekazania do wykonania na Ukrainie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie XVIII K (...), wydanego w stosunku do obywatela ukraińskiego Y. V..

Rozstrzygnięcie powyższe uprawomocniło się w dniu 5 listopada 2019 r., bez zaskarżenia przez żadną z uprawnionych stron (tom XXXI – k. 6174).

W dniu 30 czerwca 2020 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego, na niekorzyść skazanego, który na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 15 października 2019 r., sygn. akt IV 1 Ko (...) zarzucając mu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

1. art. 610 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z § 79 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1657 ze zm.), polegające na rozpoznaniu wniosku obrońcy skazanego Y. V. - będącego obywatelem Ukrainy o przejęcie go przez to państwo w celu odbycia kary, skutkujące finalnie wydaniem przez Sąd Okręgowy w Ł. prawomocnego postanowienia stwierdzającego prawną

dopuszczalność przekazania wyroku tego Sądu z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt XVIII K (...), skazującego wymienionego za przypisane mu przestępstwa na podlegającą wykonaniu karę pozbawienia wolności, do wykonania na Ukrainie, w sytuacji gdy Minister Sprawiedliwości, mający wyłączną kompetencję do inicjowania tego rodzaju postępowań, nie zwrócił się wcześniej do wskazanego Sądu o wydanie rozstrzygnięcia w powyższym przedmiocie, w wyniku czego został pozbawiony możliwości oceny zasadności wdrożenia postępowania w zakresie dopuszczalności przekazania wymienionego wyżej orzeczenia do wykonania za granicą;

2. art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 97 k.p.k., poprzez zaniechanie wnikliwego zbadania wszystkich przesłanek warunkujących przekazanie skazanego Y. V. na terytorium Ukrainy w celu odbycia w tym państwie orzeczonej wobec niego kary, określonych w art. 3 Konwencji o przekazywaniu osób skazanych sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r. (Dz. U. z 1995 r., Nr 51, poz. 279), w art. 84 ust. 1 i art. 85 ust. 1 i 2 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w K. dnia 24 maja 1993 r. (Dz. U. z 1994 r., Nr 96, poz. 465 ze zm.) oraz w art. 611b § 2 k.p.k. i ograniczenie się jedynie do niepopartego żadną analizą stwierdzenia w uzasadnieniu kwestionowanego orzeczenia, iż wymienione w tym ostatnim przepisie (art. 611b § 2 k.p.k.) przeszkody nie występują, co uniemożliwia kontrolę zasadności tej decyzji procesowej.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację Prokuratora Generalnego uznać należało za oczywiście zasadną w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k., co w obecnym stanie prawnym pozwalało na uwzględnienie jej na posiedzeniu bez udziału stron.

Przed przystąpieniem do merytorycznego omówienia zarzutów kasacji wskazać należy, że skarga wniesiona przez Prokuratora Generalnego spełniała

warunki określone w art. 521 k.p.k. Przewidziana w tym przepisie możliwość składania kasacji przez wymienione podmioty obejmuje nie tylko prawomocne wyroki sądów odwoławczych kończące postępowanie, ale każde prawomocne orzeczenie, które kończy postępowanie, niezależnie od jego postaci i od tego, w jakiej instancji się uprawomocniło. Do tej grupy orzeczeń kończących postępowanie sądowe niewątpliwie należą także orzeczenia stwierdzające dopuszczalność lub niedopuszczalność przejęcia lub przekazania orzeczenia do wykonania (por. K. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 1092-1093; J. Grajewski w: J. Grajewski, L. Paprzycki, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2006, s. 259; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego. Tom III, Warszawa 2007, s. 176, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2009 r., sygn. akt IV KK 461/08, OSNwSK 2009/1/1264).

Przechodząc do zarzutów podniesionych w kasacji wskazać należy, że słusznie zwraca uwagę skarżący, iż przepis art. 610 k.p.k. reguluje tryb postępowania w przypadku przekazania do wykonania za granicą orzeczenia zapadłego w Polsce wobec cudzoziemca. Stosownie zaś do treści § 2 tego przepisu inicjatywa przekazania cudzoziemca, skazanego przez polski sąd na podlegającą wykonaniu karę pozbawienia wolności do jej wykonania za granicą, jest w gestii tylko Ministra Sprawiedliwości, który może wystąpić w takiej sytuacji do właściwego organu państwa, którego obywatelem jest skazany z wnioskiem o przejęcie go w celu odbycia kary. Przed takim wystąpieniem Minister Sprawiedliwości zwraca się najpierw do właściwego sądu (art. 610 § 2 k.p.k.).

Ponadto w zakresie orzekania w przedmiocie dopuszczalności przekazania orzeczenia do wykonania za granicą, sąd winien mieć na uwadze normy międzynarodowe wiążące Rzeczpospolitą Polską, albowiem podstawową zasadą dotyczącą wzajemnych relacji między normami prawnymi różnego stopnia na gruncie postępowania karnego w stosunkach wynikających ze współpracy międzynarodowej jest zasada pierwszeństwa przepisów traktatowych. W tym kontekście przypomnieć należy, że zgodnie z art. 615 § 2 k.p.k. przepisów Działu XIII ustawy karnoprocesowej (tym samym i przepisów Rozdziału 66) nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczypospolita Polska jest stroną, stanowi

inaczej. Przepisy Kodeksu postępowania karnego wchodzi więc w grę dopiero wówczas, gdy nie wyklucza ich zastosowania obowiązująca w danej dziedzinie współpracy między określonymi państwami umowa międzynarodowa. Unormowany kodeksowo system kooperacji - współpracy w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych pełni tym samym wobec umów międzynarodowych rolę subsydiarną. Stosowanie przepisów krajowych nie jest wprowadzie wówczas całkowicie wyłączone, dotyczy jednak wąskiego spektrum spraw, a mianowicie sytuacji, gdy umowa nie reguluje jakiejś kwestii kluczowej dla funkcjonowania współpracy. Jeżeli istnieją luki i regulacja zawarta w umowie międzynarodowej nie jest całkowita, sąd polski ma obowiązek stosować te przepisy prawa krajowego, które się do tej kwestii odnoszą. Natomiast umowa międzynarodowa wyłącza zastosowanie przepisów krajowych w całości, jeżeli dana forma współpracy jest w niej unormowana w sposób kompleksowy (zob. postanowienie SN z dnia 8 czerwca 2009 r., IV KK 461/08, R-OSNKW 2009, poz. 1264).

Bezsporne jest, że w dniu 24 maja 1993 r. została podpisana w Kijowie umowa między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 1994 r., Nr 96, poz. 465). W art. 82 ust. 1 i 2 tego aktu prawnego uzgodniono, że umawiające się strony zobowiązują się wzajemnie, na wniosek organów centralnych, do przyjmowania wykonania prawomocnych orzeczeń sądowych, skazujących obywatela państwa wykonania na karę pozbawienia wolności. Wniosek w tym zakresie do organów centralnych może złożyć również skazany, jego przedstawiciel ustawowy, obrońca oraz osoby najbliższe (art. 83 umowy). Co więcej, art. 84 ust. 1 i 3 umowy stanowi, że przejęcie wykonania orzeczenia nastąpi tylko w wypadku, gdy czyn stanowiący podstawę orzeczenia jest karalny sędownie również według prawa Państwa wykonania wyroku lub byłby karalny sędownie, gdyby czyn taki został popełniony na terytorium Państwa wykonania wyroku i tylko za zgodą skazanego.

W tym aspekcie należy także wspomnieć, że Polskę i Ukrainę obowiązuje we wzajemnych stosunkach Konwencja o przekazywaniu osób skazanych z dnia 21 marca 1983 r. (Dz. U. z 1995 r., Nr 51, poz. 279) oraz Protokół Dodatkowy do Konwencji o przekazywaniu osób skazanych sporządzony w Strasburgu w dniu 18 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 43, poz. 490) Oba akty zostały ratyfikowane

przez Polskę i Ukrainę i nie ulega wątpliwości, że powinny znaleźć w pierwszej kolejności zastosowanie w przypadku procedury przekazania orzeczeń do wykonania między tymi państwami.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że Sąd procedujący w przedmiocie prawnej dopuszczalności przekazania oskarżonego zobligowany był, przed wydaniem decyzji, zawiadomić Ministra Sprawiedliwości o wniosku obrońcy skazanego o przekazanie wykonania kary pozbawienia wolności na Ukrainę. Pomimo takiego obowiązku Sąd Okręgowy – wbrew regulacji z art. 610 § 2 k.p.k. – nie dysponując stosowną inicjatywą Ministra Sprawiedliwości, wydał w dniu 15 października 2019 r. postanowienie o prawnej dopuszczalności przekazania do wykonania na Ukrainie prawomocnego wyroku skazującego Y. V.

Jak słusznie dostrzega skarżący w kasacji, ani wskazana Konwencja, ani umowa dwustronna nie regulują szczegółowych trybów weryfikowania istnienia podstaw przekazania skazanego do innego państwa celem odbycia kary, określając jedynie przesłanki, które muszą zostać spełnione, aby do tego doszło, a zatem kwestia ta – zgodnie z zasadą subsydiarności – została pozostawiona w rękach ustawodawstwa krajowego i jest uregulowana między innymi w art. 610 § 1 i § 2 k.p.k., który winien mieć zastosowanie w przedmiotowej sprawie.

Wydając zaskarżone orzeczenie Sąd Okręgowy dopuścił się rażącego naruszenia art. 610 k.p.k. Uchybienie to jest nie tylko rażące, ale i mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Wskazać bowiem należy, że inicjatywa należąca do Ministra Sprawiedliwości określona w art. 610 § 1 k.p.k. ma charakter dyskrecyjny, co oznacza, że nie musi on występować każdorazowo z wnioskiem o przejęcie skazanego.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy w Ł. powinien mieć na uwadze wskazane przepisy prawa, w szczególności treść art. 610 § 2 k.p.k., z których jasno wynika, iż przed wystąpieniem z wnioskiem o przekazanie cudzoziemca, Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przekazania orzeczenia do wykonania za granicą.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. orzekł jak w sentencji.